

показателна за съществените различия между Вазовото и модернисткото разбиране на това понятие. Още заглавието на поемата ни отправя към един изконен по мнението на етнологите обред, а именно коледуването. Мирча Елиаде¹² обръща внимание на това, че за архаичното мислене всяко време на някой ритуал съвпада с митичното време на „началото“. Чрез повтарянето на космогоничния акт конкретното време бива проектирано в митичното време, когато се е създавал светът. Така се осигуряват реалността и трайността на съществуването чрез преобразуването на профанното пространство в трансцендентно (профанното пространство става „център“), но също и чрез преобразуването на конкретното време в митично време. Мелетински¹³ говори за това, че митологическото моделиране се осъществява чрез формата на повествование за някои събития от миналото. Всяко достатъчно значимо събитие се проектира в миналото, на екрана на митологическото време, включва се в повествованието за миналото и в една стабилната семантическа система. Според него¹⁴ ентропията се преодолява чрез информация, а митологическата информация се явява космогонията като повествование за структурирането, формирането на подреден свят от хаотичното първоначално състояние. Чрез повторението на космогонията всъщност се цели периодичното възраждане на времето. Като придава на историческите събития метаисторично значение, примитивният човек се интегрира в една добре подредена система, в която и Космосът, и човешкото битие имат своето основание да съществуват.

Коледуването е древен обред, свързан с космогоничния мит. Ако се вгледаме във фигурата на водача, т.нар. станеник, ще открием някои специфични значения, разиграни в поемата на Славейков. Водачът на дружината коледари играе ролята на медиатор между живите и мъртвите, между старата и новата година. Той трябва да е добър стопанин, мъж в разцвета на силите си, трябва да може да благославя. На водача на групата се връчва „ела“ или „китка“ – триклонато, увито в бръшлян дръвце, забучено върху кравай и с ябълки на върха, което се възпява като световно дърво. Според фолклориста Анчо Калоянов¹⁵ един от вариантите на названието на „елата“ е „стрела“, което подсказва, че дръвцето е било и сакрално оръжие, присъщо на бога гръмовержец (както и на неговия жрец). Коледните песни, изпълнявани по време на обряда, са своеобраз-

¹² Елиаде, М. *Митът за вечното завръщане*. С., 1994, с. 67.

¹³ Мелетински, Е. Цит. съч., с. 234.

¹⁴ Пак там, с. 284.

¹⁵ Калоянов, А. *Коледуване и коледни песни*. – В: *Славите ли Млада бога? Съст.* ком. и бел. А. Калоянов. В. Търново, 1992, с. 21.